Prispevek objav na portalu eRegion.eu k ohranjanju in e-promociji kulturne dediščine Novega mesta

ChatGPT, oktober 2026

Kulturna dediščina živi, če jo poznamo, ohranjamo, povezujemo in posredujemo naslednjim generacijam. V digitalni dobi se tradicionalnim načinom varovanja dediščine pridružuje nova možnost: *e-promocija kulturne dediščine*. Dokumenti, fotografije, knjige, pričevanja, časopisni zapisi in osebni spomini lahko z objavo na spletu postanejo dostopni širšemu krogu ljudi ter se medsebojno povezujejo v vse bogatejšo digitalno podobo kraja in njegove zgodovine. Portal eRegion.eu s številnimi objavami, povezanimi z Novim mestom, prispeva prav k takšnemu ohranjanju in e-promociji kulturne dediščine.

Od posamezne objave do povezane digitalne dediščine

Pomembnost spletnih objav ni samo v posameznem dokumentu. Njihova dodatna vrednost nastaja, ko se med seboj povezujejo. Prispevek o osebi lahko vodi do njene šole, ustanove, dogodka, knjige, fotografije ali drugega zgodovinskega vira. Tako iz posameznih zapisov postopoma nastaja *mreža znanja o Novem mestu*.

Na portalu eRegion.eu so bile v preteklih letih objavljene vsebine o zgodovini mesta, novomeški gimnaziji in njenih maturantih, pomembnih Novomeščanih, kulturnih ustanovah, sodelovanju, izobraževanju, Narodnem domu ter drugih dogodkih in pobudah, pomembnih za razvoj mesta.

Posebno spodbudo je pomenilo praznovanje *280-letnice novomeške gimnazije leta 2026*. Ob tej priložnosti so nastajali in se povezovali novi zapisi o zgodovini gimnazije, njenih maturantih, njihovih dosežkih ter njihovih prispevkih Novemu mestu, Sloveniji in širšemu prostoru.

Maturanti kot soustvarjalci kulturnega spomina

Maturanti niso samo nekdanji dijaki šole. Njihove življenjske in poklicne poti so del zgodovine ustanove in okolja, iz katerega izhajajo.

Z zbiranjem podatkov o maturantih, njihovih dosežkih, spominih, fotografijah, publikacijah in drugih dokumentih se lahko dopolnjuje zgodovinski spomin na Novo mesto. Posebej dragoceno je gradivo, ki je še vedno v zasebnih arhivih posameznikov in družin ter bi se brez digitalizacije lahko sčasoma izgubilo. Splet omogoča, da maturanti postanejo *aktivni soustvarjalci digitalne kulturne dediščine.* Ne gre več samo za vprašanje, kaj je bilo o preteklosti že zapisano,

temveč tudi za vprašanje: *Kaj lahko danes še zberemo, pojasnimo, digitaliziramo, povežemo in ohranimo za prihodnje generacije?*

Povezovanje z digitalnimi zbirkami
Pomembna naloga e-promocije ni podvajanje gradiva, temveč njegovo *povezovanje*. Objave na portalu lahko usmerjajo uporabnika k izvirnim virom in digitalnim zbirkam, zlasti Digitalni knjižnici Slovenije – dLib.si, knjižničnim in arhivskim zbirkam, publikacijam, fotografijam ter drugim preverljivim virom.

Na ta način lahko portal opravlja vlogo *digitalnega povezovalca*. Obiskovalcu pomaga od posamezne zgodbe priti do dokumenta, od dokumenta do osebe, od osebe do dogodka in od dogodka do širšega zgodovinskega konteksta.

Od e-objav do e-spomenikov

Izkušnje z objavljanjem gradiva odpirajo tudi možnost razvoja *e-spomenikov*. E-spomenik lahko na enem digitalnem mestu poveže besedilo, fotografije, dokumente, knjige, časopisne članke, video in zvočne posnetke, pričevanja ter povezave do drugih digitalnih zbirk.

Takšni e-spomeniki bi lahko bili posvečeni pomembnim osebam, ustanovam, dogodkom, dosežkom in krajem Novega mesta. Med seboj povezani bi lahko postopoma oblikovali *Rastočo zbirko e-spomenikov Novega mesta*.

To bi pomenilo prehod od posameznih spletnih objav k bolj sistematičnemu, dolgoročnemu in sodelovalnemu ohranjanju digitalnega spomina mesta.

Umetna inteligenca kot novo orodje

Leto 2026 prinaša še eno pomembno možnost. Orodja umetne inteligence, kot je ChatGPT, lahko pomagajo pri pregledovanju in strukturiranju gradiva, pripravi povzetkov, prevajanju, primerjanju virov, oblikovanju vprašanj za nadaljnje raziskovanje ter pripravi besedil za širšo javnost.

Umetna inteligenca pri tem ne nadomešča zgodovinskih virov, arhivov, knjižnic, muzejev, raziskovalcev ali osebnih pričevanj. Lahko pa pomaga *hitreje odkrivati povezave med njimi* in omogoča, da postane zbrano znanje razumljivejše in dostopnejše.

Od osebnega spomina do skupne digitalne dediščine

Največji potencial e-promocije kulturne dediščine je prav v sodelovanju. Posameznik ima fotografijo, drugi dokument, tretji osebni spomin, četrti pozna zgodovinsko ozadje, knjižnica hrani publikacijo, digitalna knjižnica pa njen digitalizirani izvod. Ko se ti viri povežejo, nastane nekaj več kot zbirka posameznih dokumentov – nastaja *skupni digitalni spomin mesta*.

Objave na portalu eRegion.eu je zato mogoče razumeti kot prispevek k procesu, v katerem se kulturna dediščina Novega mesta ne samo ohranja, ampak tudi *odkriva, povezuje, dopolnjuje in posreduje novim generacijam.*

Izkušnja praznovanja 280-letnice novomeške gimnazije lahko pri tem pomeni začetek naslednjega koraka: sistematičnega povezovanja maturantov, občanov, ustanov, knjižnic, arhivov in drugih zainteresiranih pri ustvarjanju rastoče digitalne zbirke kulturne dediščine Novega mesta.

Od osebnega spomina do skupne digitalne dediščine.
Od posamezne objave do povezane zgodovine mesta.
Od ohranjanja preteklosti do sodelovanja za prihodnost.

Pregled izbranih pomembnejših objav in pobud

Objave na portalu eRegion.eu, povezane s kulturno dediščino Novega mesta, niso nastajale kot enkraten projekt. V več letih se je postopoma oblikovala zbirka medsebojno povezanih vsebin o ljudeh, ustanovah, dogodkih, knjigah, izobraževanju in pobudah. Posebej pomembno je povezovanje objav z digitaliziranimi viri ter spodbujanje sodelovanja Novomeščanov in maturantov.

Naslednji izbor petnajstih objav in pobud ponazarja ta razvoj.

1. Začetki organizirane e-promocije kulturne dediščine Novega mesta

1. Odbor za promocijo kulturne dediščine Novega mesta
Odbor je bil ustanovljen 15. maja 2017 z namenom promoviranja bogate kulturne in zgodovinske dediščine Novega mesta, Dolenjske in Bele krajine. Že ob ustanovitvi je bil posebej poudarjen pomen uporabe interneta in **e-promocije kulturne dediščine**. Sodelovanje je postalo eno temeljnih načel njegovega delovanja.
Povezava: Zgodbe sodelovanja – e-promocija kulturne dediščine Novega mesta

2. Internetno spominsko obeležje Novomeščanom 1745
Ob evropskem letu kulturne dediščine je bila leta 2018 posebej poudarjena pobuda Novomeščanov, ki so razumeli pomen izobraževanja in cesarici Mariji Tereziji predlagali ustanovitev gimnazije. Iz te zgodovinske pobude je dve leti pozneje nastala novomeška gimnazija. Internetno spominsko obeležje predstavlja zgodnji primer uporabe digitalnega prostora za ohranjanje kolektivnega zgodovinskega spomina.
Povezava: Internetno spominsko obeležje in povezane pobude

2. Digitalizacija kulturne dediščine

3. Virtual Academy 2020 – Digitize Novo mesto's Cultural Heritage Materials

Akademija je povezala digitalizacijo gradiv, kulturno dediščino in uporabo interneta. Posebej je opozorila, da digitalizirano gradivo omogoča širšo dostopnost kulturne dediščine ter nove možnosti njene uporabe v izobraževanju, turizmu in medgeneracijskem sodelovanju.
Povezava: Virtual Academy 2020: Digitize Novo mesto's Cultural Heritage Materials

4. Primeri uspešne e-promocije kulturne dediščine Novega mesta
Pregled, pripravljen leta 2026 s pomočjo orodij umetne inteligence, sistematično obravnava možnosti digitalizacije, povezovanja kulturnih ustanov, spletnih portalov, digitalnih zbirk in e-spomenikov. Predstavlja tudi nadaljevanje izkušenj akademij o e-promociji kulturne dediščine.
Povezava: Primeri uspešne e-promocije kulturne dediščine Novega mesta

3. E-spomeniki – nova oblika digitalnega spomina

5. E-spomenik Ilki Vašte
E-spomenik novomeški rojakinji in pisateljici Ilki Vašte je eden zgodnjih konkretnih primerov povezovanja življenjepisa, objavljenih del, referenc in drugih digitalnih virov v skupno spletno spominsko mesto.
Povezava: eMonument Ilka Vašte

6. E-spomenik Frančiškanu z rastočo knjigo
Pobuda povezuje večstoletno prisotnost frančiškanov v Novem mestu z njihovo vlogo pri izobraževanju in razvoju novomeške gimnazije. Digitalni zapis dopolnjuje fizični spomenik in omogoča širše predstavljanje njegovega zgodovinskega pomena.
Povezava: eMonument to eCollaboration – povezava na e-spomenik Frančiškanu z rastočo knjigo

7. E-spomenik profesorju Marjanu Dobovšku
E-spomenik, postavljen leta 2025 na pobudo njegovih nekdanjih dijakov, je lep primer, kako lahko maturanti ohranijo spomin na profesorja in njegovo pedagoško, kulturno ter organizacijsko delo. Povezuje več generacij maturantov novomeške gimnazije.
Povezava: eSpomenik profesorju Marjanu Dobovšku

4. Novomeška gimnazija kot del kulturne dediščine mesta

8. Novomeška gimnazija in cesarica Marija Terezija – ustanovitev 8. avgusta 1746
Objava povezuje nastanek gimnazije, cesarico Marijo Terezijo, novomeške frančiškane in pobudo Novomeščanov. Hkrati prikazuje, kako je mogoče zgodovinske dokumente in dogodke povezati s sodobno e-promocijo kulturne dediščine.
Povezava: Novomeška gimnazija in cesarica Marija Terezija

9. 280 let novomeške gimnazije

Osrednja spletna stran je postala digitalno zbirališče številnih gradiv, ki so nastala ob pripravah na 280-letnico gimnazije. Na njej so povezani prispevki maturantov, e-spomeniki, zgodovinska gradiva, pobude, proglas maturantov in dokumenti, ki pričajo o sodelovanju različnih generacij.
Povezava: 280 let novomeške gimnazije

10. Proglas tisočev maturantov ob 280-letnici novomeške gimnazije
Proglas 8. avgusta 2026 je razširil praznovanje jubileja od spomina na ustanovitev šole k vprašanju, kaj lahko tisoči nekdanjih maturantov prispevajo k ohranjanju zgodovine svoje šole, mesta in širšega okolja. Objavljeni sta slovenska in angleška različica.
Povezava: 280 let novomeške gimnazije – Proglas in gradiva maturantov

5. Od Novega mesta k povezovanju Srednje Evrope

11. Maria Theresa Gymnasiums' Graduates Network
Iz zgodovine novomeške gimnazije je nastala širša zamisel povezovanja maturantov desetih gimnazij, povezanih z obdobjem Marije Terezije. S tem lokalna kulturna dediščina Novega mesta dobiva srednjeevropsko razsežnost.
Povezava: Maria Theresa Gymnasiums' Graduates Network

12. E-sodelovanje tisočev maturantov vseh šol v Srednji Evropi
Objava razvija zamisel, da maturanti s svojo maturo šele začenjajo poklicne in življenjske poti ter v desetletjih po maturi ustvarijo številne dosežke, ki postajajo del kulturne dediščine. E-tehnologije omogočajo, da se ti dosežki dokumentirajo in povezujejo tudi čez meje posameznih šol in držav.
Povezava: E-sodelovanje tisočev maturantov vseh šol v Srednji Evropi

6. Zgodbe sodelovanja kot kulturna dediščina

13. Edo Marinček: Zgodbe sodelovanja
Knjiga in spremljajoče spletne objave dokumentirajo številne primere sodelovanja ter opozarjajo, da so tudi *zgodbe o sodelovanju del kulturne dediščine*. Za Novo mesto je posebej pomembno dokumentiranje sodelovanja pri promociji kulturne dediščine, razvoju izobraževanja in različnih pobudah v mestu.
Povezava: Zgodbe sodelovanja – Edo Marinček

7. Od posameznih e-spomenikov k rastoči zbirki

14. Rastoča zbirka e-spomenikov Novega mesta
Pobuda iz septembra 2026 pomeni pomemben naslednji korak: posamezni e-spomeniki naj ne ostanejo osamljene spletne strani, temveč naj se povežejo v *rastočo digitalno zbirko zgodovine Novega mesta*. Vanjo bi bilo mogoče vključevati osebe, dogodke, ustanove, podjetja, kraje in dosežke ter jih povezovati z dokumenti, fotografijami, pričevanji in digitalnimi zbirkami.

Povezava: 280 let novomeške gimnazije – Rastoča zbirka e-spomenikov Novega mesta

8. Pogled v prihodnost

15. Vzpostavljanje e-spomenikov – velika priložnost Novomeščanov
Ob srečanju maturantov 15. oktobra 2026 je zamisel e-spomenikov postavljena v širši okvir sodelovanja prebivalcev, maturantov in ustanov. Kulturna dediščina tako ni razumljena samo kot nekaj, kar smo podedovali, ampak tudi kot nekaj, kar lahko *skupaj odkrivamo, digitaliziramo, povezujemo, dopolnjujemo in zapuščamo prihodnjim generacijam.*
Povezava: 280 let novomeške gimnazije – Vzpostavljanje e-spomenikov

Skupno sporočilo petnajstih objav

Pregled pokaže zanimiv razvoj:
e-promocija → digitalizacija → povezovanje virov → e-spomeniki → sodelovanje maturantov → rastoča zbirka e-spomenikov → skupna digitalna dediščina Novega mesta.

Posebna vrednost portala eRegion.eu zato ni samo v številu objavljenih dokumentov. Pomembnejše je, da se skozi leta oblikuje *mreža medsebojno povezanih vsebin,* v kateri posamezna objava lahko vodi do osebe, dogodka, ustanove, knjige, fotografije, digitaliziranega dokumenta ali drugega vira.
Pri tem se kaže še ena pomembna značilnost: velik del gradiva je rezultat *sodelovanja*. Sodelujejo maturanti različnih generacij, posamezniki, kulturne in izobraževalne ustanove, Mestna občina Novo mesto, knjižnice, frančiškani in drugi zainteresirani.

Tako portal eRegion.eu ne prispeva samo k *ohranjanju spomina na preteklost,* ampak ustvarja tudi okolje za nadaljnje sodelovanje pri odkrivanju in predstavljanju kulturne dediščine.

To odpira možnost za naslednji razvojni korak: *Od spletnega portala z objavami k povezani digitalni zakladnici kulturne dediščine Novega mesta.*

Takšna zakladnica ne bi bila nikoli dokončana. Z novimi dokumenti, fotografijami, pričevanji, digitaliziranimi knjigami, e-spomeniki in povezavami bi lahko nenehno rasla.

> *Od osebnega spomina do skupne digitalne dediščine.*
> *Od posamezne objave do povezane zgodovine mesta.*
> *Od ohranjanja preteklosti do sodelovanja za prihodnost.*

Petnajst primerov kaže razvoj od posamezne spletne objave do zamisli o skupnem digitalnem spominu mesta – kulturni dediščini, ki se ne le ohranja, ampak se s

sodelovanjem Novomeščanov, maturantov in ustanov nenehno dopolnjuje, povezuje in posreduje prihodnjim generacijam.

Pregled izbranih objav eRegion.eu o kulturni dediščini Novega mesta

Objava / pobuda	Leto	Področje kulturne dediščine	Kaj je bilo ohranjeno oziroma predstavljeno	Prispevek e-promocije	Povezava
1. Odbor za promocijo kulturne dediščine Novega mesta	2017	Organizirano ohranjanje dediščine	Kulturna in zgodovinska dediščina Novega mesta, Dolenjske in Bele krajine	Uvedba načrtnega pristopa k uporabi interneta za promocijo dediščine	eRegion.eu – povezane vsebine
2. Internetni spomenik Novomeščanom 1744	2018	Zgodovina izobraževanja	Spomin na Novomeščane, ki so si prizadevali za ustanovitev gimnazije	Zgodovinska pobuda je dobila trajno prisotnost v digitalnem prostoru	280 let novomeške gimnazije
3. Rastoča knjiga jubilejnih e-knjig srednjih šol v Sloveniji	2019	Šolska in izobraževalna dediščina	Jubilejne publikacije in zgodovinski spomin srednjih šol	Povezovanje šolskih publikacij v rastočo digitalno zbirko	280 let novomeške gimnazije
4. E-spomenik pisateljici Ilki Vašte	2020	Literarna dediščina	Življenje, delo in spomin na pomembno novomeško pisateljico	Spletno povezovanje biografskih podatkov, del in drugih digitalnih virov	eMonument Ilka Vašte
5. E-spomenik Frančiškanu z rastočo knjigo	2020	Verska in izobraževalna dediščina	Vloga novomeških frančiškanov pri izobraževanju in razvoju mesta	Digitalna dopolnitev fizičnega spomenika ter širjenje njegovega sporočila prek spleta	E-spomenik e-sodelovanju

Objava / pobuda	Leto	Področje kulturne dediščine	Kaj je bilo ohranjeno oziroma predstavljeno	Prispevek e-promocije	Povezava
6. Virtual Academy – Digitize Novo mesto's Cultural Heritage Materials	2020	Digitalizacija	Različna gradiva o kulturni dediščini Novega mesta	Spodbujanje digitalizacije in spletne dostopnosti gradiv	Virtual Academy 2020
7. E-spomenik profesorju Marjanu Dobovšku	2025	Pedagoška in osebnostna dediščina	Spomin na profesorja in njegovo delo ter pričevanja njegovih dijakov	Maturanti različnih generacij skupaj ustvarjajo in dopolnjujejo digitalni spomin	E-spomenik profesorju Marjanu Dobovšku
8. Novomeška gimnazija in cesarica Marija Terezija – ustanovitev 8. 8. 1746	2025	Zgodovina šolstva	Ustanovitev novomeške gimnazije ter vloga Marije Terezije, Novomeščanov in frančiškanov	Zgodovinski dokumenti in dogodki so povezani v spletno dostopno pripoved	Dokument eRegion.eu
9. 280 let novomeške gimnazije	2025–2026	Izobraževalna in mestna dediščina	Zgodovina gimnazije, maturantov, profesorjev, jubilejev in dosežkov	Osrednje digitalno vozlišče številnih dokumentov, e-spomenikov in pobud	280 let novomeške gimnazije
10. Primeri uspešne e-promocije kulturne dediščine Novega mesta	2026	E-promocija	Primeri in izkušnje digitalnega predstavljanja dediščine	Sistematičen pregled možnosti uporabe spleta in novih tehnologij pri promociji dediščine	280 let novomeške gimnazije – gradiva
11. Proglas tisočev maturantov ob	2026	Dediščina maturantov	Spomin na generacije maturantov in	Mobiliziranje maturantov za zbiranje,	280 let novomeške gimnazije

Objava / pobuda	Leto	Področje kulturne dediščine	Kaj je bilo ohranjeno oziroma predstavljeno	Prispevek e-promocije	Povezava
280-letnici novomeške gimnazije			njihove prispevke	povezovanje in objavljanje njihove dediščine	
12. E-sodelovanje tisočev maturantov vseh šol v Srednji Evropi	2026	Srednjeevropska izobraževalna dediščina	Povezovanje dosežkov in izkušenj maturantov različnih šol in držav	Širitev lokalne pobude v mednarodno digitalno mrežo sodelovanja	E-sodelovanje maturantov v Srednji Evropi
13. Zgodbe sodelovanja – Edo Marinček	2026	Dediščina sodelovanja	Dokumentirane zgodbe sodelovanja, med njimi e-promocija kulturne dediščine Novega mesta	Knjiga, dLib.si in eRegion.eu omogočajo trajno digitalno dostopnost ter povezovanje zgodb	Zgodbe sodelovanja
14. Rastoča zbirka e-spomenikov Novega mesta	2026	Celovita mestna kulturna dediščina	Osebe, dogodki, ustanove, kraji, dosežki, dokumenti in pričevanja	Prehod od posameznih e-spomenikov k povezani in nenehno dopolnjujoči se digitalni zbirki	Predlog Rastoče zbirke e-spomenikov
15. Vzpostavljanje e-spomenikov – velika priložnost Novomeščanov	2026	Prihodnost digitalne dediščine	Znanje, spomini in gradiva prebivalcev, maturantov ter ustanov	Povabilo širši skupnosti k soustvarjanju e-spomenikov in skupnega digitalnega spomina	Program in gradiva srečanja 15. 10. 2026